

Grodzianin

Cena
egzemplarza

10
groszy

Ilustrowany dziennik narodowy i katolicki

Nr 31 (145 bis) Ł

— WYDANIE POŚWIĄTECZNE —

Wtorek, dnia 28 czerwca 1938

Wyrok w procesie o łapówki w Mielcu

B. urzędnik Sądu Grodzkiego, Wanatowicz, skazany na 5 lat

Tarnów. (Tel. wł.) Sąd Okręgowy w Tarnowie na sesji wyjazdowej w Mielcu rozpatrywał sensacyjną sprawę o nadużycia łapówkowe. Na ławie oskarżonych zasiadł urzędnik Sądu

Grodzkiego w Mielcu — Stanisław Wanatowicz i 17 towarzyszy, w tym 14 Żydów.

Akt oskarżenia zarzucał Wanatowiczowi m. i. umarzenie kar aresztu przez wpisywanie do akt odbycia kar administracyjnych, dawanie do przeglądu akt prokuratorskich strażnikowi więzienia, zniszczenie około 30 doniesień ze stąrostwa oraz pobieranie łapówki. Naganiaczem i pośrednikiem dla Wanatowicza był Fisser (Żyd), a pomagał mu zaś strażnik więzienny Wiktor Gross.

Proces trwał przez cały tydzień, a w czasie jego trwania przesłuchanych zostało 65 świadków. Wanatowicz

przyznał się do winy i złożył obciążające zeznania Fissera i Grossa. Dwaj dalsi oskarżeni — Fisser i Gross nie przyznali się do winy.

Wyrok ogłoszony został w niedzielę po południu.

Mocą tego wyroku Wanatowicz skazany został na 5 lat więzienia oraz 8 lat utraty praw obywatelskich. Fissera skazano na 2 i pół roku więzienia oraz 6 lat utraty praw. Strażnik więzienny Gross otrzymał 3 lata więzienia i 5 lat utraty praw. Pozostali oskarżeni skazani zostali na kary od 6—8 miesięcy więzienia z zawieszaniem wykonania kary. Jeden spośród oskarżonych został uniewinniony.

Raid automobilowy po Polsce

Warszawa. — W sobotę rozpoczął się — jak wiadomo — doroczny tzw. międzynarodowy raid Automobilklubu Polski. W raidzie tym poza kierowcami polskimi i niemieckimi, uczestniczą jeszcze tylko dwaj cudzoziemcy: jeden Włoch i jeden Czech.

Pierwszy etap prowadził z Warszawy nad jezioro Narocz. Przed wyruszeniem do Wilna odbyła się pod Warszawą próba szybkości. W tej próbie kolejna lista uzyskanych szybkości bez względu na klasy przedstawia się następująco:

1) Borowik (Tatra) przeciętnie 137,56

Pani Kuncewicz, jedyna kobieta biorąca udział w raidzie.

(Fot. Fikus, Warszawa).

km na godzinę, 2) Iffland (Mercedes) 127,42 km, 3) Sporny (Buick) 126,49 km.

Według największej ilości uzyskanych punktów dodatnich w stosunku do wymaganych przeciętnych w poszczególnych

List pasterski byłego biskupa gdańskiego

Gdańsk. (PAT.) W niedzielę został z ambon wszystkich kościołów katolickich w Gdańsku odczytany list pasterski dotychczasowego biskupa gdańskiego księdza O'Rourke.

W liście tym biskup stwierdza, że przed 16 laty został powołany przez Ojca św. do zarządzenia diecezją gdańską. Przez ten długi okres czasu spełniał swe obowiązki biskupa, jednak w ostatnich latach zaszły zmiany, które sprawiły, że dalsza jego praca w Gdańsku nie może być jego zdaniem owocną.

W zeszłym roku, bawiąc w Rzymie, przedłożył Papieżowi stan rzeczy swej diecezji i zdał wszystko do jego decyzji. W październiku zaś na skutek nowych powikłań powtórnie prosił Ojca świętego o zwolnienie go z urzędu biskupa gdańskiego. I tym razem Papież prośbę jego przyjął. Biskup O'Rourke zdecydował się opuścić Gdańsk, gdyż jego zdaniem, będzie to więcej na

chwale Bożą i pożytek diecezjan.

Następnie ks. biskup dziękuje wszystkim diecezjanom, duchowieństwu, oraz polskim siostrzom dominikankom za gorliwą pracę w służbie Bożej, wspominając szczególnie śp. ks. Miszewskiego, który tak wielkie zasługi położył dla polskiej ludności Wolnego Miasta. Równie gorąco dziękuje polskiej dźwiatwie szkolnej za miłość, jaką go otaczała. W końcu biskup O'Rourke wyraża nadzieję, że diecezjanie okażą jego następcy ks. biskupowi Spletowski taki same zaufanie, jakim jego obdarzali.

List pasterski biskupa gdańskiego zredagowany został w językach polskim i niemieckim. W relacji niemieckiej biskup O'Rourke podkreśla niespożyte zasługi zmarłych przed kilku laty księży prałatów Sawatzkiego i Berendta, działaczy centrowych.

List pasterski kończy się błogosławieństwem dla całej katolickiej ludności Wolnego Miasta Gdańska.

Katastrofy w całym świecie

London. (PAT.) Podczas lądowania we mgle na lotnisku Landsed w Kornwalii rozbił się samolot pasażerski, mający 7 osób na pokładzie. Pilot jest zabity, zaś 4 pasażerów odniosło ciężkie rany.

Paryż. (PAT.) W pobliżu miejscowości Balleduc wydarzyła się na moście nad rzeką Ornain katastrofa samochodu wojskowego. Kilku żołnierzy wpadło do rzeki. Jeden podoficer jest zabity, zaś 10 strzelców odniosło ciężkie rany.

Berlin. (PAT.) W m. Obernburg n. M. podczas pożaru w tamtejszej cementowni poniosło śmierć w płomieniach dwóch robotników, którzy nie zdążyli się wyratować z powodu nagłego wybuchu pożaru. Trzeci robotnik jest ciężko ranny.

Na angielską parę królewską przygotowywany był zamach?

Paryż. (PAT.) Ag. Havasa komunikuje: Według „Petit Parisien” markiz de Revalso, oskarżony w aferze szpiegowskiej wykrytej ostatnio w Biarritz, miał donieść policji o spisku terrorystycznym.

„Petit Parisien” pisze: „Dowiadujemy się, że markiz de Revalso miał poinformować, że z okazji przybycia do Francji królewskiej pary brytyjskiej przygotowywano zamach terrorystyczny, przy czym wymienił nazwiska głównych uczestników przygotowującego się zamachu”.

NA POGRZEB MATKI KRÓLOWEJ ANGLII

London. (PAT.) W sobotę wieczorem angielska para królewska opuściła specjalnym pociągiem London, udając się na zamek Glamis w Szkocji, gdzie odbędzie się pogrzeb hr. Strathmore, matki królowej. Pociąg specjalny składał się z 10 wagonów, w ostatnim zaś wagonie okrytym kirem, znajdowała się trumna ze zwłokami hrabiny.

Wysoka porażka ŁKS w Wilnie

Warszawianka — Warta
2:1 (1:1)

Warszawa. — Warszawianka, która zaledwie przed tygodniem odebrała Warcie w Poznaniu jeden cenny punkt, we wczorajszym spotkaniu zrewanżowała się jej w dwójnasób, odbierając zielonym tym razem oba punkty. Gra była ciekawa i przynależało, że Warta, jako całość, wypadła lepiej, górowała też w polu. Napad Warty zawiódł jednak pod

bramką. Warszawianka zawdzięcza zwycięstwo swoim napastnikom, którzy atakowali skuteczniej i zawsze niebezpiecznie.

Prowadzenie zdobyła Warta w 22 min. przez Scherfkego. W 35 min. wyrównał Wieczorek, dobijając strzał Święckiego.

Po przerwie w 14 min z dość przypadkowej pozycji Baran uzyskał dla Warszawianki zwycięską bramkę. Piłka mianowicie znalazła się na bocznej linii, gdzie pomocnik Warty reklamował aut. Gra

potoczyła się jednak dalej i po centrze Wieczorka Baran przejął piłkę na głowę, ustalając wynik dnia.

W Warcie wyróżnili się Scherfke i Gendra w ataku oraz linia pomocy. Słabo natomiast wypadła obrona, Kryszkiewicz i Oferzyński.

Śmigły — ŁKS 4:0 (3:0)

Wilno. — Wilnianie poprawiają się z meczu na mecz. Rewanżowe spotkanie obu drużyn zakończyło się przykrą po-

Pierwszy kobiecy wyścig kolarski w Poznaniu

Wyścig kolarski pań odbył się wczoraj po raz pierwszy w Poznaniu w ramach wyścigów sekcji kolarskiej „Stomilu”. Na zdjęciu start do powyższego biegu

Zawodnik wiedeński Wessely na „Steyerze” uzyskał najlepszą szybkość na odcinku Warszawa — Wilno.

(Fot. Fikus, Warszawa).

klasach pierwsze miejsce zajął Borowik, 2) Polturak (Lancia), 3) Schwarzwstein (Lancia).

Po próbie szybkości automobilści wystartowali w sobotę do pierwszego etapu raidu nad jezioro Narocz.

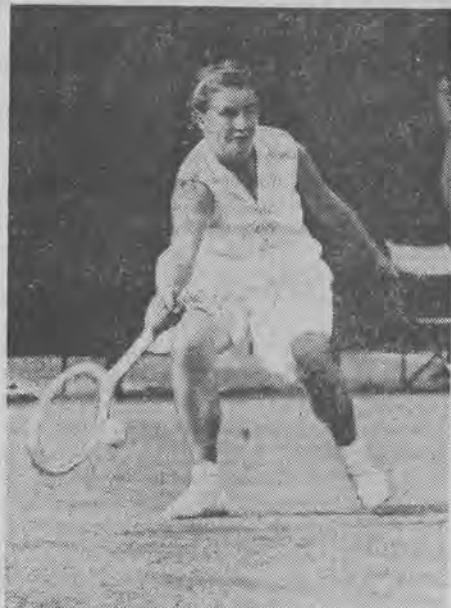
Dystans pierwszego etapu wynosił 536 klm. Znaczna większość zawodników przybyła na metę pierwszego etapu w czasie maksymalnej punktowanej szybkości, otrzymując po 30 punktów dodatnich. Z nielicznych wozów, które nie zarobiły 30

(Ciąg dalszy na stronie 2).

Z mistrzostw tenisowych świata

London. (Tel. wł.) Nieoficjalne mistrzostwa tenisowe świata w Wimbledonie dobiegają powoli końca. W grze pojedynczej panów rozgrywki doprowadzono do ćwierćfinałów, do których zakwalifikowali się dotychczasowy mistrz świata Budge (Am.), Henkel, Puncer, Cejnar, Austin, Hecht, Mc Grath i Mitic. Sensacją sobotnich rozgrywek było wyeliminowanie dwóch rozstawionych zawodników, a mianowicie Chińczyka Kho-Sin-Kie, który przegrał z Cejnarem (Czech.) 5:7, 6:3, 6:3, 1:6, 3:6, oraz Czecha Menzla, który uległ Mc Grathowi (Australia). Henkel pokonał Maneifa 6:3, 6:1, 6:1, Budge zwyciężył Shayesa 6:3, 6:4, 6:1, a Hecht Kukuljevica 6:4, 6:3, 3:6, 6:4.

U pań Amerykanka Wills Mody po-

Najświeższe zdjęcie Jędrzejewskiej podczas gry w Wimbledonie

sobą nielada jeszcze zadanie. Polka dotąd nie wykazała w Wimbledonie poziomu ze spotkania z Krahwinkel-Sperling w mistrzostwach Londynu, gdzie Polka przy stanie 4:1 w pierwszym secie zdobyła pod rząd jedenaście gemów, wygrywając drugi set do zera. Na drodze stoi bowiem Jędrzejewskiej druga groźna Amerykanka Marble, którą Jędrzejewska pokonała już kilkakrotnie zarówno w roku ubiegłym jak i w tym roku w Anglii.

Podkreślić należy, że oczekiwane w wielkim zainteresowaniu spotkanie Jędrzejewskiej z Chilijką Lizaną, która odebrała w ubiegłym roku Polce mistrzostwo Ameryki w Forest Hill, nie dojdzie już w Wimbledonie do skutku wobec wyeliminowania jej przez Francuzkę Mathieu.

W niedzielę, którą — jak wiadomo — Anglicy święcą bardzo skrupulatnie — rozgrywek tenisowych w Wimbledonie nie było.

Pierwszą z sensacyj Wimbledonu było pokonanie Chilijki Lizany (z lewej) przez Francuzkę Mathieu

Raid hydroplanów amerykańskich

Seattle. (PAT.) Z 48 wodnosamolotów bombardujących, które wystartowały z San Diego (Kalifornia) do Seattle (dystans 1900 km) 44 wywodziły na jeziorze Waszyngtona, dokonując w ten sposób największego lotu grupowego bez lądowania w Stanach Zjednoczonych. Pozostałe 4 samoloty powróciły do San Diego bez wypadku.

Każdy z samolotów miał 5 ludzi załogi; robiły one na godzinę od 290—320 km.

Mistrzostwa lekkoatletyczne Łodzi

Łódź. — W niedzielę zakończone zostały 2-dniowe zawody o mistrzostwo okręgu ŁOZLA, rozgrywane dla panów w kategorii A i B oraz dla pań. Mistrzostwa wypadły imponująco z uwagi na start ponad 200 zawodniczek i zawodników.

W konkurencjach klasy A poszczególne konkurencje wygrali:

Panie — 200 m: Głazewska (IKP) 29.0 sek.; 800 m: Wójcikówna (Zi.) 2:48 sek.; w dal: Kamińska (I) 5.15 m.

Panowie — 200 m: Poliński 23.6; 400 m. pl.: Maciaszczyk (Sokół Ł.) 60.8; 4x400 m: ŁKS 3:48.5 min.; wzwyl: Szmitke (K. E.) 172; w dal: Modzelewski 6.74 m; kula: Hartmann (G) 12.09 m.

Turniej jubileuszowy ŁLTK

Łódź. — Tegoroczne tenisowe mistrzostwa Łodzi odbyły się w ramach uroczystości z okazji 25-lecia istnienia Łódzkiego Lawn-Tenis Klubu. Turniej odbył się z udziałem szeregu czołowych graczy polskich, jedynie w konkurencji krajowej. Rozgrywane od czwartku gry nie przyniosły większych niespodzianek.

Amerykanin Budge jest pewnym zwycięzcą w singlu panów

konala Heine-Mueller (Pol. Afryka) 8:6, 6:4, a Angielka Scriven — Belgijkę Couquerque 6:2, 6:3. Jędrzejewska ma przed

Sukces wioślarzy AZS (Poz.) w Berlinie

Berlin. — W sobotę rozegrano w Berlinie na wioślarskim torze olimpijskim w Gruenau pierwsze spotkanie wioślarskie Polska — Niemcy w ósemkach. Polska reprezentowana była przez ósemkę poznańskiego AZS w składzie Kuryłowicz, Manitus, Serwo, Konczyński, Teryszwili, Ronke, Trzcinski, sternik Petrykowski. Niemcy reprezentowała osada „Ester Kieler Ruderclub”.

Osada polska wyszła bardzo dobrze ze startu i przez pierwsze tysiąc metrów toczyła się ostra walka o prowadzenie, potem jednak osada polska wysuwa się zdecydowanie na czoło i do mety prawie odległość między osadą polską a niemiecką stale wzrasta. Finisz niemieckiej osady jedynie zmniejszył porażkę i Polacy zajęli zdecydowanie pierwsze miejsce w czasie 7:04,3 przed Niemcami 7:08,7.

Zwycięstwo polskie zasługuje tym bardziej na podkreślenie, że w następnym biegu osada berlińska pokonała zdecydowanie ósemkę reprezentacyjną Węgier. Równocześnie we Frankfurcie odbyły się dwa dalsze międzynarodowe biegi ósemki, w których osady niemieckie pokonały kolejno osady Jugosławii i Danii.

KAWALERIA PUSTYNI

Na międzynarodowe zawody konne w Londynie przybył również z Algieru oddział Szahisów

Radom w walce o polskość

Radom, w czerwcu.

W oktawie Bożego Ciała rozspiewany Radom najwyraźniej ujawnia polskie i katolickie oblicze. Wtedy mrowie żydowskie przeważnie chowa się w

Żyd — handlarz nasion

głęb domów i zaledwie 10 pct. mniejszości przygląda się uroczystemu pochodom procesyjnym; już to wystając na chodnikach, już to oblepiając okna i balkony.

Kupecy polscy nie dekorują składów na czas procesji. Osobiście biorą w niej udział, a nie dekorują, bo — jak mnie zapewniono — „nie ma takiego zwyczaju”. Nie odczuwają potrzeby wyodrębniania się, ważny więc mo-

ment religijny i narodowy przepada, a mógłby przypomnieć, że nieliczni dotąd reprezentanci kupiectwa polskiego wyznają publicznie swą przynależność do Kościoła i narodu.

Radom liczy już blisko 100 tys. mieszkańców, w tym jedną trzecią Żydów, jak w stolicy. Żywił to niezmiernie czynny, ruchliwy i, jak dotąd, aż nadto pewny siebie. Drobnych, niechlujnych sklepikarzy żydowskich jest tysiące. Są oni również niebezpieczni, jak właściciele fabryk i hurtowni. Żerują na polskim gruncie, kpią sobie z polskiego kupiectwa i rzemiosła, bo bez przeszkody handlują z Polakami i mają zyski ogromne.

Wzorowy stragan polski. Poznańczyk sprzedaje warzywa i owoce

Nieliczni Polacy od wielu lat omijają Żydów nie bez zaparcia się siebie. Nie jadali np. nigdy wołowiny i cielęciny, aby nie kupować mięsa w jatkach żydowskich. Obecnie dzięki dobrej agitacji Stronnictwa Narodowego coraz większa liczba Polaków z radością wita otwarcie każdej nowej „jarki wołowej”. Część Żydów patrzy na tę przedsiębiorczość z oburzeniem. Również spoglądają Żydzi z ukosa na powiększającą się liczbę polskich straganów i składów detalicznych. Nowość pociąga nawet osoby nie uznające hasła „swój do swego po swoje”.

Pewien Pomorzanie otworzył „jarkę wołową”, po prostu skład rzeźniczy i równocześnie wędliniarnię i „ściągę” kupujących wyborną wątrobianką, mało tu znaną.

Kupecy poznańscy cieszą się w Radomiu sympatią i poparciem ogółu polskiego. Np. magazyny pp. Ziętary i Kamasy dźwierzą prym w głównej arterii handlowej, dawniejszej ul. Lubelskiej, przemianowanej niedawno na ul. im. Żeromskiego

Kupowanie blawatów i garderoby u Poznańczyków stało się pewnego rodzaju „modą”. Poznańczycy obsługują swoich odbiorców bardzo sumiennie. Tak samo polscy straganiarze. Nie plamią oni imienia polskiego najmniejszą nieuczciwością. Wykupują świadectwa przemysłowe, nie oszukują dostawców, punktualnie płacą podatki. Władze nie mają z Polakami kłopotu, za to niemają pracy przysparzając urządowi i policji żydowscy handlarze. Policjanci dość często „sporządzają” protokoły karne. Czasem odstręcza to Polaków od kupna u Żyda. Niestęty lud wiejski nie zawsze jeszcze zdaje się rozumieć tę walkę.

W okresie świąt pikiety członków Stron. Nar. grzecznie i cierpliwie uświadamiają tak mieszczan, jak i rzesze wiejskie. Niepokoi to tylko pewną liczbę Żydów. Niekiedy zaś szydzą z polskiego bojkotu, gdyż buta starozakonnych i ich pewność siebie nie mają granic. Czują się oni w Radomiu, jak na własnym gruncie, liczą na wpływ swoich współwyznawców w Warszawie i na potężniejszych jeszcze w Anglii, czy Ameryce. Z emfazą fałszywych proroków przepowiadają śmierć Stronnictwu Narodowemu, kompletną porażkę bojkotowi — słowem, nie myślałoby dobrowolnie ustąpić.

Wszystko, co zdrowsze w społeczeństwie polskim, oczywiście nie tylko myśli inaczej, ale nie zasypiając gruszek w popiele, zabiera się już do dzie-

Żydowski stragan blawatny. Policjant spisuje protokół karny za handel nielegalny, za niewykupienie świadectwa przemysłowego, za drobne oszustwa itp.

ła, garnie się do kupiectwa, bierze przykład z Poznańczyków, wyraża im uznanie jako pionierom odżydzenia handlu i rzemiosła, torującemu drogi młodemu pokoleniu

CZESŁAWA WOLNIEWICZÓWNA.

„Czerwona” Hiszpania grozi bombardowaniem miast włoskich

Niesłychana demarche ambasadora hiszpańskiego w Paryżu

Paryż. (PAT). W kołach politycznych Paryża poważne zaniepokojenie, a nawet wzburzenie wywołała demarche ambasadora hiszpańskiego, który zawiadomił, że rząd w Barcelonie w razie dalszego bombardowania miast otwartych „czerwonej” Hiszpanii zamierza zastosować represje nie tylko w stosunku do miast Hiszpanii narodowej, ale również w stosunku do miejscowości, z których przybywają samoloty bombardujące.

Zapowiedź ta zrozumiana została jako deklaracja, że Hiszpania „czerwona” ma zamiar wysłać swe samoloty również przeciw miastom włoskim, aby w ten sposób odpowiedzieć na działalność lotników włoskich, służących w szeregach hiszpańskich wojsk narodowych.

Podobna demarche została dokonana przez przedstawiciela dyplomatycznego Hiszpanii w Londynie. Ze strony Francji i tak samo ze strony Anglii odpowiedziano na tę demarche w sposób bardzo stanowczy i kategoryczny, ostrzegając bardzo poważnie rząd barceloński przed tego rodzaju zamierzeniami. O stanowczości, a nawet niezwykłej ostrości odpowiedzi francuskiej na tę demarche daje pojęcie artykuł publicysty dyplomatycznego w „Petit Parisien” Bourguesa, odzwierciedlającego najczęściej poglądy kół oficjalnych Francji, który używa w swych wywodach słów i tonu po prostu gwałtownego, piętnując zamiary rządu barcelońskiego.

P. Bourgues pisze, że widocznie pe-

wni kierownicy barcelońscy widzą nieuniknioną klęskę, chcą poszukiwać ratunku w gestach szaleństwa. Liczą oni na to, że generalizacja konfliktu w Hiszpanii dać im może pewne korzyści. Trzeba, aby nie żywili oni co do tego żadnych złudzeń. Francja, popierając całkowicie i natychmiast zdecydowane stanowisko zajęte przez jej rząd, nie pozwoli, aby jakiegokolwiek prowokacje miały ją doprowadzić do wplątania się w konflikt powszechny.

W kołach politycznych francuskich liczą się z tym, że stanowcze oświadczenie Paryża i Londynu pohamuje szaleńcze zamiary rządu walencjskiego, tym niemniej demarche hiszpańska wywołała poważne zaniepokojenie, ponieważ postawiła na porządek dzienny ewentualność nieoficjalnych choćby prowokacji ze strony Hiszpanii „czerwonej”, zmierzającej do rozszerzenia konfliktu hiszpańskiego.

Sprawozdawca dyplomatyczny dziennika „Paris Soir” oświadcza z naciskiem, że w każdym razie Anglia i Francja zgodne są co do tego, aby nie pozwolić się wciągnąć przez żadne tego rodzaju manewry w wojnę powszechną. W prasie francuskiej oraz w szerokich kołach społeczeństwa francuskiego informacje o tej demarche hiszpańskiej poważnie osłabiły sympatie dla sprawy Hiszpanii republikańskiej, które dotychczas w związku z bombardowaniem miast i poważnymi ofiarami ludności cywilnej były dość żywe i szerokie.

Sprawozdawca dyplomatyczny „Paris Soir” Sauervein donosi, że rząd włoski zawiadomił już w piątek z rana rządu angielski i francuski, iż najmniejszy atak samolotów „czerwonej” Hiszpanii na jakiegokolwiek miasto włoskie potraktuje jako akcję wojenną. Niemcy miały w tej sprawie solidaryzować się całkowicie z Włochami. Oznacza to, pisze Sauervein, że Włochy, a bezwzględnie jednocześnie i Niemcy, w razie takiego ataku uważają, że mają swobodę podjęcia otwartych kroków wojennych przeciw rządowi republikańskiemu w Barcelonie.

Tego rodzaju polityka rządu Barcelony, zamiast zatem doprowadzić do konfliktu światowego przyniosłaby w konsekwencji tylko szybkie zmiążdżenie Barcelony i Walencji. Anglia bowiem i Francja w żadnym wypadku nie dadzą się przez jakiegokolwiek rodzaju manewry „czerwonej” Hiszpanii wciągnąć w wojnę powszechną.

Barcelona. (PAT.) W związku z wiadomościami, jakie krążyły w Londynie, Rzymie i Paryżu na temat możliwości akcji retorsyjnej lotnictwa hiszpańskiego, korespondent Havasa zwrócił się do ministra spraw zagranicznych Hiszpanii del Vayo z prośbą o bliższe wyjaśnienie tych wiadomości.

Minister del Vayo odmówił wyjaśnień, oświadczając, iż w sprawie rozmów, jakie się toczyły pomiędzy lordem Halifaxem i ambasadorem hiszpańskim w Londynie, nie było żadnego komunikatu.

Wyjazd szefa sztabu do Nadbałtyki

Warszawa. (PAT). W niedzielę r. o godz. 17 szef sztabu głównego gen. Stachiewicz wyjechał z wizytą oficjalną do Łotwy, Estonii i Finlandii.

Odjeżdżającego generała żegnali przedstawiciele poselstw oraz attachés wojskowi państw bałtyckich, wiceminister komunikacji inż. Piasecki, zastępca szefa sztabu głównego gen. Malinowski, komendant miasta i wyżsi oficerowie ze sztabu głównego.

Przy odjeździe asystowała kompania honorowa.

Żydzi łódzcy demonstrują przeciw Anglii

Łódź, 26. 6. W dniu wczorajszym nowa organizacja syjonistyczna „Jow” z powodu zatwierdzenia wyroku śmierci na Beno Jozzufa, pochodzącego z Łodzi a zamieszkałego w Palestynie, urządziła demonstrację przed wicekonsulatem angielskim przy ul. Piotrkowskiej 181.

Policja rozproszyła manifestantów, przy czym zatrzymano kilka osób.

Niezależnie od tego wysłany został telegram do króla Jerzego z protestem przeciw wyrokowi, skazującemu Żyda łódzkiego i z prośbą o jego ulaskawienie. Depeszę podobnej treści wysłano do Palestyny.

Awantury w Palestynie

Tel-Awiv. (PAT). W okolicach Jaffy i Tel-Awivu doszło w niedzielę do rozruchów.

Rzucono dwie bomby, które wyrządziły duże straty. Rannych jest 4 Żydów i 7 Arabów, w tym czterech bardzo ciężko.

Dwaj Żydzi ranni w czasie bójki w ubiegły czwartek, zmarli w niedzielę.

Marny los wiedeńskich Żydów

Wiedeń. (PAT). W sobotę otrzymało nagle bardzo wielu Żydów wypowiedzenie posad, zajmowanych przez nich w przedsiębiorstwach prywatnych. Musieli oni opuścić służbę natychmiast. Ma to być początkiem akcji zmierzającej do zwolnienia Żydów z zajmowanych przez nich stanowisk w przedsiębiorstwach prywatnych.

Rokowania litewskie ze Stolicą Apostolską

Ryga. (PAT) Donoszą z Kowna, że min. spr. zagr. Lozorajtis wyjechał do Rzymu celem zakończenia, jak podaje prasa, rozpoczętych rokowań ze Stolicą Apostolską. Z Rzymu min. Lozorajtis uda się do Szwajcarii lub Francji na urlop.

Prezydent Eire objął władzę

Dublin. (PAT) W starej cytadeli Dublina prezydent Irlandii (Eire) przejął uroczysto swe funkcje. W uroczystym tym akcie wzięli udział wszyscy ministrowie z De Valerą na czele, członkowie parlamentu i tłumy ludności.

Dr Hyde został prezydentem na okres 7 lat bez wyborów, na skutek porozumienia, zawartego pomiędzy stronnikami irlandzkimi.

Aresztowany przemytnik

Bukareszt. (PAT). Rumuńskie władze bezpieczeństwa aresztowały w Bukareszcie niejakiego Ozjasza Mayerczyka, obywatela holenderskiego, który pod płaszczykiem interesów handlowych zajmował się przemycałnictwem z Rumunii złota i papierów wartościowych.

Wicekról Etiopii u Mussoliniego

Rzym. (PAT). Mussolini przyjął wicekróla Etiopii ks. Aostę, który od pewnego czasu bawi we Włoszech.

Wicekról Etiopii złożył szefowi rządu obszerny sprawozdanie o sytuacji i aktualnych zagadnieniach imperium. Komunikat ogłoszony po audyencji zaznacza, że ks. Aosta wraca niebawem do Addis Abeby. Komunikat ten komentowany jest w zagranicznych kołach prasowych, jako zaprzeczenie pogłosek o rzekomym wankansie na stanowisku wicekróla.

1 lipca ruszają z Polski na Litwę pierwsze pociągi

Warszawa. (Tel. wł.) W myśl umowy komunikacyjnej z dniem 1 lipca nastąpi otwarcie ruchu kolejowego między Polską i Litwą. Ruch ten odbywać się będzie na linii Landwarów—Zawiasy—Vieris. Na razie będą kursowały między Wilnem i Kownem 2 pary pociągów pasażerskich ze wszystkimi klasami.

Pierwszy pociąg z Wilna odepdzie w dniu 1 lipca o godz. 6.40, przybędzie zaś do Kowna o godz. 9.26. Z Kowna wyjedzie pierwszy pociąg do Polski

o godz. 8.27, przyjedzie natomiast do Wilna o godz. 11.59.

Z Warszawy do Kowna będą kursowały wagony bezpośredniej komunikacji wszystkich klas jak i wozy sypialne. Po raz pierwszy odepdą z Warszawy wagony bezpośredniej komunikacji w nocy z 30 czerwca na 1 lipca o godz. 0.15. Przybędą one do Kowna o godz. 9.25.

Wiza polska na pobyt na Litwie z ważnością do miesiąca wynosić będzie 25 zł, wielokrotna z ważnością do 3 miesięcy 40 zł.

Wystawa matejkowska w warszawskiej Zachęcie

Prócz 6 wielkich płócien zgromadzono ponad 80 dzieł, częściowo dotąd nie wystawianych

Warszawa. (PAT). W setną rocznicę urodzin Jana Matejki zorganizowało Tow. Zachęty Sztuk Pięknych wielką wystawę jego dzieł malarskich.

Uroczystego otwarcia wystawy dokonał marsz. Śmigły-Rydz. Przy otwarciu obecni byli ministrowie, amb. Francji Noel, amb. Rumunii Franasovici i inni przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, reprezentanci władz cywilnych i wojskowych, najwybitniejsi artyści z Wojciechem Kossakiem, rektorem Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie prof. Jastrzębowski, oraz specjalnie przybyłym na wystawę rektorem Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie Paustchem na czele.

Członkowie Zachęty i miłośnicy sztuki złożyli pod popiersiem Matejki duża Antoniego Madeyskiego piękny wie-

niec laurowy z napisem: „Janowi Matejce w hołdzie członkowie Tow. Zachęty Sztuk Pięknych”. Pod obrazem „Batory pod Pskowem” złożył minister Węgier de Hory wieniec z wstęgami węgierskimi z napisem: „Wskrziesicielowi sławy Batorego — poseł królestwa Węgier”.

Wystawa obejmuje 6 największych obrazów Matejki: „Grunwald”, „Batory pod Pskowem”, „Rejtan”, „Kazanie Skargi”, „Konstytucja 3-go Maja” i „Zamojski pod Byczyną”. — Poza tym obrazy historyczne i portrety, z których znaczna ilość nie była dotąd wystawiana, w liczbie przeszło 80.

Jednocześnie wystawiony został niezmiernie cenny zbiór reprodukcji dzieł Matejki, wydanych przez Tow. Zachęty Sztuk Pięknych jako premia dla członków począwszy od 1862 roku.

Wydany został katalog zawierający 37 ilustracji dzieł przeważnie dotychczas nie reprodukowanych.

Wystawa, która trwać będzie do końca września, stanowi ważną kartę w dziejach sztuki polskiej.

Międzynarodowa wystawa znaczków pocztowych

Praga. (Sp). W niedzielę dnia 26 czerwca r. zostanie w Pradze otwarta międzynarodowa wystawa znaczków pocztowych. Wystawa wzbudza olbrzymie zainteresowanie daleko za granicami Czechosłowacji. Już teraz zafascynowały swój przyjazd zwiazki filatelistów z Węgier, Jugosławii, Bułgarii i Francji. Ale oczekiwane są też rzesze zbieraczy znaczków pocztowych z krajów bardziej odległych, a nawet z morza. Wystawione znaczki, wśród których znajdują się unikatki olbrzymiej ceny, są ubezpieczone przeciw stratom na sumę 20 milionów koron czeskich, czyli blisko 5.000.000 zł. W wystawie uczestniczy 21 krajów, liczba ta prawdopodobnie powiększy się o dalszego uczestnika, ponieważ dyrekcja poczt Iranu przyrzeka swój udział.

Wystawa będzie umieszczona w gmachu Sokoła winohradzkiego (Vinohrady — XII dzielnica Pragi), a podczas całego jej trwania będzie tam przed nią samochód pocztowy, w którym będzie umieszczony urząd pocztowy. Mimo to zostały umieszczone w jej bezpośredniej bliskości cztery „okienka” pocztowe, jedno z nich w kawiarni gmachu Sokoła, w której będzie giełda filatelistów.

Całonocny pościg policji za kilku gramami trucizny

Dzięki uczciwości aptekarza i energii policji ocalono życie chorego dziecka

Paryż. (Tel. wł.) O niezwykłym wypadku pomyłki aptekarza i uratowania chorego dziecka przed niechybną śmiercią donosi paryski „Figaro”.

Wypadek ten wydarzył się w Leodium. Jeden z miejsc. aptekarzy po wręczeniu klientce lekarstwa stwierdził z przerażeniem po jej odejściu, że wydał zamiast lekarstwa truciznę, która mogła spowodować natychmiastową śmierć chorego dziecka. Na-

tychmiast zaalarmował policję, która w mgnieniu oka postawiła na nogi cały personel policyjny.

Jakkolwiek aptekarz nie mógł podać ani nazwiska ani adresu swej klientki, policja kierując się jedynie przypuszczeniem aptekarza, skierowała poszukiwania swoje za nieszcześliwą matką do starej dzielnicy miasta. Tam po żmudnych i skrupulatnych poszukiwaniach we wszystkich do-

mach tej dzielnicy odnaleziono nad ranem ofiarę strasznej pomyłki aptekarza.

W ostatniej niemal chwili, gdy matka zamierzała dać rzekome lekarstwo swemu choremu dziecku, policja uprzedziła matkę, iż jest to trucizna ratując w ten sposób nieszcześliwego dziecko od niechybnej śmierci.

Staszek wrócił do redakcji. Miał dziś dyżur nocny i czekała go długa i odpowiedzialna praca nocnego redaktora. Maciaszek był wyjątkowo niedysponowany i już o ósmej wieczór, napisawszy artykuł wstępny, opuścił Staszka. Zaczęła się zwyczajna, znużająca, gorączkowa orka przy tzw. „łamaniu” numeru. Nadszedł wieczorny serwis depesz PATA i trzeba było przetrzeć ten cały materiał, zadużystować, przygotować do druku, zaopatrzyć w tytuły. Od pracy tej odrywał go kilkakrotnie metrapaz:

— Panie redaktorze, artykułi gospodarczy nie zmieści się na kolumnie czwartej... Trzeba skrócić dwadzieścia wierszy...

— Za mało materiału na szóstą!

— Jaką dwuszpaltówkę damy na czoto trzeciej kolumny?

— Co pójdzie po artykule wstępnym?

— Proszę do łamania czwartej!

Staszek wzorem Maciaszka ganiał z redakcji do zecerni, wpadał do korektorni, to znów do pokoju telefonów zamieszcowych. Tu zwrócił się do młodego chłopca-akademika, który odbierał telefon od stałego korespondenta w Berlinie.

— Jest dziś co ciekawego?

— Czerwoni Hiszpanie znowu zbombardowali statek niemiecki...

— Dawaj pan to!

Staszek wpadł jak burza do zecerni.

— Panie Dobromiśku, wstrzymać łamanie pierwszej strony! Na pierwsze miejsce mamy sensację!

— Do cholery! Numer się spóźni!

— Nie ma prawa się spóźnić! Jeszcze wcześniej...

Dawaj pan to do składania na dwie maszyny!...

— Już się robi... A może tymczasem przełamać szóstą?

— 53 —

temu wszelkie dane, lecz nawet usunięto z gimnazjum, przenosząc przedwcześnie w stan nieczynny, gdzie wykładał fizykę i matematykę.

To go jednak nie zraziło, ani do życia, ani do ludzi: zawsze był pogodny i zawsze pełen optymizmu. A przecież życie nie szczędziło mu zawodów. Mając blisko pięćdziesiąt lat ożenił się z piękną dziewczyną, młodszą o dwadzieścia lat. Pożycie ich nie było szczęśliwe, choć Kłos do końca nie przestał kochać swej żony. Był jednak dla niej zbyt poważny i zbyt „kosmiczny”. Toteż po pięciu latach małżeństwa, gdy stracił rządową posadę, porzuciła go pewnego dnia, uciekając z jakimś fordanserem. Obecnie była sama fordanserką, w którymś z nocnych lokali w Warszawie. Potrafił jej to przebaczyć i wyrozumieć.

Zdawało się, że ten człowiek zapatrzony w gwiazdy, nie widzi i nie rozumie małościowości spraw tego świata i ludzkiej podłości. Był wyższym ponad wszystko, co niskie i przyziemne. Staszek okazywał astronomowi wielką i szczerą sympatię i bardzo lubił z nim dyskutować.

Miałem dużo materiału do następnego dodatku — tłumaczył Kłos swą obecność o tej późnej porze w redakcji. — A gdy skończyłem, chciałem trochę odetchnąć przed pójściem do domu. Taka piękna dziś noc...

Noc była istotnie bardzo piękna i ciepła. Na wschodzie niebo przyoblekało się już poranną szarością, przyćmiewając gwiazdy. Ruch nocny na ulicy słabnął z każdą chwilą.

— Wie pan — rzekł nagle profesor Kłos — zdradzę panu pewną tajemnicę... Ot dziś właśnie skończyłem pewne dzieło astronomiczne... To będzie prawdziwa rewelacja w świecie naukowym... Nowa teoria o rozciągłości całego naszego wszechświata..

— Nie bédę nigdy trzymać z Żydami! — rzekł Felk, mierząc go piorunującym spojrzeniem.

— To jest bezcelność! — krzyknął żydek.

Lecz zaledwie wypowiedział te słowa, Felk pochwylił kufel i chlusił mu w twarz piwem. Poostało zamieszanie. W jednej chwili trzej przyjaciele zostali otoczeni ze wszystkich stron.

— W mordę go! — dął się obłany piwem elegant.

Barczyście postacie robotników zbliżyły się groźnie ku nim. Lecz Felk skoczył pierwszy ku nim. Porwał najbliższego bityskawicznie w stalowy uchwyt swych rąk, podniósł w górę jak piorko, obrócił jak śmigło i trzasnął nim w dwóch dalej stojących. Wszyscy trzej zwałili się jak kłody, na ziemię. Wówczas Felk, ryczęc jak tur, wpadł w tę lukę, dopadł dwóch elegantów, zbiełających ze strachu, przycisnął do ścian i mówił przez zaciśnięte zęby:

— Psy żydowskie! Kanalie bolszewickie! Przyjechałście tu zawracać głowę polskim robotnikom? Do czego namawiacie? Niedoczekanie wasze, psia wasza mac żydowska!

To mówiąc tłukł obu jednocześnie po twarzy na odlew, tak długo, póki krwi im z nosów nie puścił. Tymczasem Staszek z Jankiem torowali sobie drogę ku wyjściu. Za chwilę wszyscy trzej znaleźli się szerszawie na ulicy. Nikt ich nie ścigał. Właściciel szynku zamknął za nimi drzwi na klucz i szybko spuścił żaluzje.

— Mają dranie dość — mruknął Felk.

— Jeszcze chwila, a byłoby nas nożami zadzgał rzekł Staszek. Lecz Felk machnął lekceważąco ręką: — Noż nie taki straszny! Znam się i na tej rodocie!

Dyszał trochę ze zmęczenia, ale twarz mu promieniowała.

— 52 —

— Wcale nie. Ten poeta, to zawodowy pesymista, dekadent, który dowodził mi, że życie jest nic nie warte...

— A pan był innego zdania?

— Oczywiście. Teraz zaś widzę, jak jeszcze nigdy, że miałem rację... Bo czyż nie warto żyć? Czyż życie nie jest wspaniałe, wprost bajkowe?

Popatrzyła na niego, uśmiechając się.

— Tak, ma pan rację... Życie jest czasem piękną bajką...

Tymczasem dopłynęli do przystani. Przelotne spojrzenie na zegar, umieszczony na wieżycy przystani, przekonało Staszka, że najpiękniejsze nawet chwile nie trwają wiecznie. Zbliżała się pierwsza, na którą miał zamówiony wywiad z pewnym dygnitarzem miejskim. Musiał więc pożegnać pannę Polańską, zaprosiwszy ją na dzień następny do teatru.

Reszta dnia upłynęła mu na nieprzerwanej pracy. Zaledwie skończył w redakcji artykuł-wywiad z dygnitarzem miejskim i oddał go do składania w zecerni, zawiadomił go telefonicznie zaprzyjaźniony z nim komisarz policji, że w dzielnicy robotniczej na Woli w jednej z fabryk wybuchł strajk okupacyjny, i że w związku z tym komuniści zwołali nielegalny wiec, który policja zamierza rozwiązać. Komisarz radził mu pojechać niezwłocznie na teren zajść. Staszek z redakcji udał się wpierw do domu, gdzie zastał jeszcze Janka i Felka.

— Chłopcy — zawołał — bierzcie czapki i chodźcie ze mną!

— Dokąd? — zapytali jednocześnie przyjaciele.

— Na Woli komuniści urządzają jakąś ruchawkę. Pojedziemy to zobaczyć.

— Dobrze!

Życie jest piękne

sobie niebieskie bluzy robotnicze, jakby dopiero przed chwilą opuścili warsztaty fabryczne. Dalej natomiast wystrojeni byli jak typowi podmiejscy eleganści: w jasnym skrawo żółte buty i czarne garnitury. Oni to zapewne fundowali wódkę towarzystwu, gdyż zachęcali głos-
no do picia, a gdy butelka „czyste” opróżniła się, za-
mówili drugą. Twarze ich zdradzały wybitnie semic-
kie pochodzenie.

— Agenty bolszewickie — szepnął Staszek.
Lecz pozostał swą uwagą, gdyż Felk natych-
miast zmarszczył się groźnie i począł natarczywie i
prowakacyjnie obserwować eleganów. Na szczęście
nikt tego nie zauważył. Jeden z eleganów coś tłum-
aczył zebranym przybliżonym głosem, gestykulując z
zapatem. Pojedyncze tylko słowa dochodziły do uszu
trzech przyjaciół:

— Kapitalizm... Wyzysk robotników... Policja na
ustach fabrykantów... Strajk...
Naraz Felk postawił tak silnie swój kufel na
stole, że piwo się rozlało i rzekł głośno:
— Bolszewickie zawracanie głowy!
Przy sąsiednim stole uciszono się i poczęto pode-
rżliwie spoglądać na Felka. W oczach jednego z ele-
gantów zapaliły się gniewne błyski. Szepnął coś na
ucho siedzącemu przy nim robotnikowi, który po-
wstał i powoli podszedł do Felka, trzymając ręce
w kieszeni.

— Z kądże okoliczność? — zapytał stojąc przed
nim.

— Bezrobotny inteligent — odpowiedział Felk.
Ci panowie ze mną — także...
— Nu, jak pan bezrobotny — wtrącił się jeden z
elegantów, zbliżając się do ich stolika — to pan powi-
nien trzymać z nami. Pan powinien trzymać z współ-
nym frontem wszystkich pokrzywdzonych i walczyć
z burżuazją!

— 51 —

Na Nowym Świecie wsiadli do tramwaju. Dzień
był straszliwie upalny i duszny. Przez otwarte okna
wozu tramwajowego wpływało gorące powietrze, prze-
syczone kurzem ulicznym, wyziewami benzyny i dzieg-
ciu.

— Gdzieś się tak opalił Staszku? W jakiej knaj-
pie, czy w redakcji? — zapytał Janek.

— Byłem nad Wisłą i plażowałem.

— Sam?

— Nie, w towarzystwie — odpowiedział Staszek
wymijająco.

Dojechawszy na Wolę, wysiedli z tramwaju. Uli-
cami szły patrole policyjne, uzbrojone w karabiny,
z nasadzonymi bagnietami. Spotkali także grupkę ro-
botników, czy też bezrobotnych, rozprawiające z oży-
wieniem. Na widok policji cofali się w boczne uliczki
lub bramy domów. Na terenie strajkującej fabryki
panował chwilowo spokój, po dwukrotnym rozwiąza-
niu przez policję wiecu na podwórzu. A jednak w całej
tej dzielnicy wyczuwać się dawał jakiś burzliwy na-
strój, naładowany elektrycznością. Burza wisiała
w powietrzu i mogła lada chwila wybuchnąć.

Staszek wskazał na szyld narożnego szynku z na-
pisem: „Bar Krakowski”.

— Tu spotkamy ciekawe typy! Chodźcie na piwo.

— Wspaniały lokal — zaśmiał się Janek.

Weszli do brudnego, zadymionego lokalu. Za bla-
szanym szynkwasem stał właściciel szynku, rudy
Żyd o skośnym, niespokojnym spojrzeniu.

— Panowie życzą? — zapytał, obserwując ich
badawczo.

— Trzy duże piwa — zamówił Staszek.

Usiedli przy małym stoliku, obok bufetu. W naj-
bliższym ich sąsiedztwie liczne towarzystwo, popija-
jąc wódkę i zagryzając ogórkiem. Pięciu czy sześciu
wyglądało na robotników. Niektórzy mieli nawet na

— 50 —

— Dobrze! Zaczynamy od mego artykułu! Wal-
pari!
Metrampaż zręcznym uchwytem zaczerpionych
farb drukarską ręk porwał i ułożył na blaszanej pod-
stawie byszczącą masę, skądąjącą się z poszczegół-
nych, metalowych linij.
— Teraz puść pan kronikę sportową!
— Zostanie się jeszcze czterdzieści wolińskich
wierszy...
— Może pójść komunikat Towarzystwa Tury-
stycznego...
Do zecerni wpadł chłopak redakcyjny z meldun-
kiem:
— Telefonował pan redaktor Maciaszek i prosi,
aby pan redaktor osobiście przejrzał korektę wstęp-
nego artykułu...
— Już zrobione... Artykuł czysty jak iza-
Dokola terkotaty monotonnie linotypy. Powietrze
było ciężkie i duszne, przesycone zapachem farb dru-
karskich, smarów, gazu, benzyny, roztopionego olo-
wu, dymu tytoniowego i ludzkiego potu. Metrampaż
Dobromiński gwizdał przez zęby „Ostania niedziela”,
klatki soczyskie na zegarów i chłopców drukarnianych,
lecz paliło mu się w rękach. Kolumna za kolumną
„przetłumane”, szły do matrycowania, a potem do me-
talowego odlewu. W tym zaduchu drukarnia-
nym, wśród rubasznych żartów, jędrnych prze-
kleństw, kłopotu linotypów, szczęku me-
tali i syczenie gazu pod kotłem z roztopionym olo-
wem, w godzinie, o której już większość mieszkan-
ców Warszawy spała snem mniej lub więcej sprawie-
dliwych, a część opuszczała nocne lokale, wracając
rozpawiona do domu, tu wrzasał wciąż jeszcze gorącz-
kowa praca, dokonywała się misterium powstawania
codziennych gazet...*

— 52 —

— I jakież konkretny rezultat z tej całorocznej,
odpowiedzialnej, zdzierającej nerwy pracy? — myślał
Staszek — Ot, dziesięćminutowa lektura przy po-
rannej kawie, dla pocziwego mieszczaucha.

Około godziny drugiej nad ranem nastąpiła chwi-
la wytchnienia. Miał jeszcze nadejść ostatni serwis
depezy, na które Staszek oczekiwał, aby ewentualnie
uzupełnić pierwszą stronę, przed zamknięciem nu-
meru. Korzystając z chwilowej przerwy, zapalił pa-
pierosa i wyszedł na balkon redakcyjny, aby ode-
tchnąć trochę świeżym powietrzem po zaduchu dru-
karnianym. Jakiś cień na balkonie przechylił się
przed nim i rzekł cicho:

— Dobry wieczór panu.

Staszek poznał po głosie współpracownika redak-
cji profesora Antoniego Kłosa.

— Dobry wieczór. Pan jeszcze w redakcji?

— Nie chcę mi się spać. Siedzę tu sobie na balko-
nie i dumam...

Antoni Kłosa był dziennikarzem dopiero od roku.
Przerzucił się do dziennikarstwa z belferki gimnazjal-
nej, przeniesiony przedwcześnie na emeryturę. Po-
niważ skromna emerytura nie wystarczała mu na ży-
cie, dorabiał sobie pracą dziennikarską. Miał sobie po-
wierzone „Dodatek Naukowy”, który ukazywał się
raz na tydzień, w wydaniu niedzielnym. W redakcji
nazywano go „astronomem”. To przezwisko zawdzię-
czał swym zamiłowaniem astronomicznym. Astrono-
mia stała się wprost jego manią prześladowczą i po-
niekąd przekleństwem życia.

Wbrew ogólnej opinii, posiadał istotnie dużą wie-
dzę z dziedziny astronomii, lecz niepraktyczność ży-
ciowa i brak protekcji, nie pozwoliły nigdy się wy-
bić. Ostatecznie, nie tylko nie dopuszczono go nigdy
do docentury na uniwersytecie, ani do pracy i stu-
diów w obserwatorium warszawskim, choć miał ku

— 55 —

W objęciach lodowców i poszarpanych grani

Trzy rodzaje turystów w kantonie Wallis — Budowle na palach — Ludność i jej zajęcia — Humanitaryzm szwajcarski

(Od własnego korespondenta „Orędownika“).

Martigny, w czerwcu.

Kanton Wallis jest eldorado sportów letnich i zimowych i jakkolwiek od centrów Szwajcarii nieco odległy cieszy się dzięki dobrym połączeniom kolejowym dużą frekwencją turystów. Są to goście trzech kategorii: albo chorzy, którzy w suchym, słonecznym klimacie tego ostojonego górami i wyjątkowo opadów pozbawionego kantonu szukają zdrowia na wysokości 1680 metrów, w wioskach górskich, zamienionych już częściowo na uzdrowiska i zaopatrzonych we wszelki komfort; albo letnicy, którzy w szeregu miejscowości górskich jak Arolla, Champéry, Champex, Crans, Fiesch, Pinhaut, Gletsch, Grand St. Bernard, Leukerbad, Saas-Fee, Simplon Dorf, Zermatt zajmują na wakacje całe domki lub schludne pensjonaty, rozkoszując się dzikim otoczeniem, świetnymi owocami z doliny Rodanu i przepyszny powietrzem ciągnącym od lodowców; albo wreszcie narciarze i alpinści, którzy na okolicznych lodowcach i stokach zażywają w zimie zawrotnych zjazdów narciarskich, w lecie zaś na poszarpanych graniach i pionowych ścianach szukają walki i próby swych sił.

Najlepiej osiąść na kilka tygodni w zapadłej wsi wallijskiej i prowadzić studia nad tutejszą ludnością, budownictwem i zwyczajami. Typowe ciemno-brunatne szalasy wallijskie mają swój styl; szopy i stajnie stawia się na palach dla ochrony przed myszami, które rozmnożyły się tam w niesłychany sposób. Zabawnie wyglądają takie budowle na palach na tle potężnych gór. Domki schludne, ciemne, drewniane, obsadzone są kwiatami

oraz drzew morelowych, brzoskwinowych i czereśniowych. Wyżej eksploatują lasy lub trudnią się pasterstwem, w czym największy dział zajmują oczywiście owce, zbierają siano, by je w zimie nietylko z trudem, lecz nieraz z narażeniem życia ściągnąć z nad przepaści do stogów i chat.

Chłop jest cichy, twardy, ubogi, fanatycznie przywiązany do kraju oraz gór i obdarzony jak na złość przez naturę wielką ilością dzieci.

do niańczenia młodszych sióstr i braci. Dorastają wczesnie, często są niedorozwinięte, słabe fizycznie, niskiego wzrostu. Poza tym gnębi Wallijczyków, jak wielu górali szwajcarskich, niebezpieczna choroba — wola (Kropf). Ponieważ Wallijczycy z reguły nie chcą się poddawać operacji, więc widuje się tu wielu górali z potwornymi wolami.

Rząd szwajcarski, ceniący ten kanton wysoko nie tylko dla małownicz-

Wieczny śnieg w Alpach Wallijskich

Mało która chłopska rodzina wallijska ma mniej niż pięćdziesiąt dzieci, przeważnie mają ich po 8, 10 a nawet 12. Dzieci te, surowo chowane i mało wymagające, wczesnie zapędza się do roboty, do pilnowania owiec i bydła,

ści krajobrazu i walorów turystycznych, ale także dla znakomitego wina czerwonego, słodkich winogron i najlepszych gatunków owoców i jarzyn, dopomagając, jak może, finansowo, by ulżyć nędzy obarczonych wielką ilością

Ślub córki prezydenta Brazylii

Córka prez. Brazylii Vargasa wyszła za mąż za p. Ruyde Costa Gama. Na zdjęciu młoda para

dzieci rodzin i podnieść ich stan zdrowotny.

Bieda w znaczeniu szwajcarskim wygląda tak, jak u nas, lub pod mostami Paryża. W Szwajcarii nikt nie potrzebuje głodować i nie ma ani jednego człowieka w ojczyźnie Wilhelma Tella, który by nie miał dachu nad głową, bez względu na to, czy jest obywatelem szwajcarskim, czy nie. Humanitaryzm ten, mający najpiękniejszy swój wyraz w dobroczynnej, na szeroką skalę zakrojonej instytucji „Pro Juventute”, w znanych faktach z czasów wojny oraz obecnych transportach żywności i ubrań do Hiszpanii, tak narodowej jak „czerwonej”, znany jest szeroko i poza granicami tego małego kraju. Toteż o los ciekawych, barwnie się ubierających, pracowitych i miłych Wallijczyków nie należy się obawiać. Jest to jeden z najciekawszych okazów chłopca, jaki kiedykolwiek na terenie Europy spotkałam.

MARIA SANDOZ.

„Tong“ ma długie ramię

Tajemnicza afera kryminalna w posiadłości angielskiej

Wszędzie, gdzie Chińczycy żyją w większych skupieniach, posiadają oni swoje zakonspirowane organizacje, zwane „Tongami”. Biada Chińczykowi, który by powążył się nie spełnić rozkazu Tongu. Nawet pod okiem władz brytyjskich istnieją Tongi i cieszą się bezwzględny autorytetem. Nawet tam, gdzie chodzi o wypełnienie zbrodni. Świeżo rozegrał się ponury dramat kryminalny, którego aktorami byli członkowie Tongu w kolonii angielskiej Hongkong.

Akt pierwszy: morderstwo. Za białego dnia rozległy się w składzie bogatego handlarza herbaty Wangfu strzały rewolwerowe. Oddał je nagle pewien klient do nie podejrzewającego kupca, który runął na ziemię, brocząc w krwi. Uciekającego mordercę przechodzący wtedy Europejczyk celnym uderzeniem pięści powalił na ziemię.

Aresztowany morderca zeznawał chaotycznie, nie dając policji żadnych wskazówek, co by mogło być motywem czynu. Z ubrania i zachowania wyglądał jak biedny

kulis. Przypuszczano, że dokonał zbrodni z zemsty. Skazano go na śmierć.

Z tą chwilą jednakże rozpoczął się łańcuch zagadkowych wydarzeń, które władzom angielskim sprawiły dużo kłopotu. Mizerny kulis znalazł nagle wpływowych opiekunów. Na kilka dni przed straceniem skazańca pojawiła się nagle pewna wybitna osobistość chińska u gubernatora angielskiego, prosząc o ulaskawienie skazanego. Gubernator odmówił prośbie. W dwie godziny po tym zgłosiła się do niego delegacja z trzech wpływowych Chińczyków, usiłując uratować skazanego Chińczyka od stracenia. Na pytanie gubernatora, dlaczego w ten sposób delegacja interesująca się losem zwykłego mordercy, dali odpowiedź wymijającą. Kulis, zdaniem ich, nie ponosi żadnej winy, gdyż nie mógł być inaczej postąpić. Bliższych wyjaśnień nie dali, toteż misja ich pozostała również bez skutku.

Jakież atoli było zdziwienie gubernatora, kiedy w dniu poprzedzającym egzekucję zjawił się u niego wybitny kupiec angielski, John Fannel, by wstawić się za skazańcem. Po długich naleganiach zeznał, że właściciela sklepu zasądził na śmierć Kuangtung i że kulis dostał polecenie wykonania wyroku. Opieranie się rozkazowi ściągnęło na niego zemstę Tongu. Gubernator odpowiedział Anglikowi, że się jeszcze namyśli, równocześnie jednakże dał polecenie, żeby go wzięto pod obserwację policyjną. Policja od razu zwróciła uwagę na dobrze sobie znaną organizację Kuangtongu i odwiedziła znakomitego Chińczyka Chinghei, który uchodził za głowę organizacji i którego syn od pewnego czasu przepadł bez śladu. Ku swemu zdumieniu policja rozpoznała w skazańcu zaginionego syna znakomitego Chińczyka. Drugim, również sensacyjnym odkryciem policji było, że John Fannel pozostawał w najściślejszych stosunkach z Chingheiem i że, być może, sam był członkiem Tongu.

Wieczorem odbyło się u gubernatora przyjęcie, w którym brali udział liczni przedstawiciele kolonii europejskiej. Ku wielkiemu zdumieniu gubernatora przystąpił do niego John Fannel i prosił go o rozmowę w cztery oczy. Błąd jak trup Anglik przyznał się, że swego czasu, pod namową wpływowych Chińczyków pozwolił się wciągnąć do organizacji Kuangtongu. Tym samym zobowiązał się być do ślepego posłuszeństwa wobec Tongu. Przed kilku godzinami polecono mu, by się wstał ponownie u gubernatora za skazańcem. W razie niepowodzenia swej misji miał spowodować „wypadek”, który by był

ostatnią przestroga dla gubernatora. W tym celu wręczono mu nabity rewolwer. Dla ratowania własnego życia Fannel pozornie zgodził się na ten plan.

Władze działały szybko i zdecydowanie. Tej samej nocy jeszcze aresztowano 30 wpływowych członków Tongu. W godzinach porannych odbyło się stracenie mordercy. Fannel miał tego samego dnia jeszcze opuścić Hongkong pod specjalną eskortą. Policja poczyniła wszelkie zarządzenia, by go zabezpieczyć od zemsty Tongu. W chwili jednakże, kiedy Fannel wchodził na pokład, ramię żurawia, przenoszącego bagaż na statek, nagle zbroczyło w jego stronę. Dwie wielkie skrzynie spadły na Fannela i zabiły go na miejscu.

Chińczyk, obsługujący żuraw, przyznał, że wypadek należy przypisywać defektywności maszyny. Winy nie było mu można udowodnić. Mimo to nikt w Hongkongu nie wątpi, że Fannel stał się ofiarą zemsty Tongu. (Kk)

NA GRZYWACH FAL

Na plażach amerykańskich coraz bardziej popularyzuje się specjalne ślizgowce

Kolejką linową dojeżdża się do regionów wiecznych śniegów

górkimi lub obrośniętą winoroślą. Drogi kamieniste i kręte są często strome.

Jako zwierzęcia pociągowe używa się jedynie krowy lub jałówki. Ludność najbiedniejsza z całej Szwajcarii zajmuje się uprawą winorośli na wysrubowanych często wysokościach, w dolinach zaś uprawą szparagów i truskawek na wielką skalę

NA CELOWNIKU

Fotne ekspresy zdjęcie finiszu wyścigu konnego w San Bruno w Kalifornii